

Milan Vároš

Posvätné artefakty už nie sú v zdecimovanom Tibete

Málokterá krajina má takú chmúrnú históriu ako Tibet. Neraz tam tiekla krv. A dodnes je neslobodná. V 19. storočí sa usilovala podmaniť si Tibet nielen Čína, ale aj Anglicko a Rusko. A toto úsilie neochablo ani v 20. storočí. V marci 1903 britská India porazila tibetskú armádu, 13. dalajláma ušiel do Číny a Mongolska... V rokoch 1905 a 1906 čínske vojská povraždili stovky mníchov a pokúsili sa pripojiť niektoré časti krajiny k Pekingu... Roku 1910 okupovalo Lhasu, hlavné mesto Tibetu, dvetisíc čínskych vojakov. Mnoho Tibeťanov povraždili a 13. dalajláma znova ušiel... Najtvrdší úder prišiel roku 1950, keď komunistická Čína okupovala Tibet a vyhlásila ho za súčasť svojho územia – s nálepkou autonómna oblasť. Táto krutá rana sa doteraz nezahojila.

Krajinu zdobia zrúcaniny i zachované hrady z dávnych storočí, kláštory, viaceré z nich vyrabované čínskymi dobyvateľmi najmä v polovici minulého storočia. Niet tam cintorínov, mŕtvoly rozsekajú a nechávajú v prírode pre vtáky. Žijú tam hrdí a statoční ľudia. Desaťročia čínskej okupácie tam však zanechali hlboké stopy, hoci komunistická propaganda šíri do sveta farebné fotografie z podmanivého folklóru a „šťastných súčasných dní“ tejto autonómnej oblasti Číny...

V Pekingu mali pripravenú falošnú pečať...

V Tibete už v 7. storočí vládli králi. Panovník Söngcan Gampö vtedy vytvoril prvý štátny útvar a zaviedol budhizmus ako štátne náboženstvo.

Roku 763 sa podarilo vojsku kráľa Thisonga Decäna dobyť kus čínskeho územia. Bolo to krátkodobé víťazstvo, Čína si čoskoro na niekoľko storočí podmanila Tibet. V 13. storočí ho ovládli Mongoli.

V dávnom Tibete boli vraždy kráľov také bežné ako všade inde na svete. Kráľa Ralpačana zavraždili roku 836 počas opalovania. Odzadu sa k nemu pri-

blížili dvaja ministri a vykrútili mu krk. Jeho manželka vzápätí vyskočila z okna paláca a zabila sa.

Zlaté hrobky dávnych panovníkov v kláštore Dzongkha vyplienili koncom 18. storočia Gurkhovia z Nepálu.

Tibetskí vládcovia majú titul dalajláma, jeho nositelia sú najvyššími duchovnými a svetskými predstaviteľmi. V rozličných dokumentoch uvádzajú, že ho získali od Budhu. Napríklad v úvode *Vyhlásenia tibetskej nezávislosti* z roku 1913 sa píše:

„Ja, dalajláma, najvyšší nositeľ budhistickeho učenia, ktorému tento titul udelil vznešený Budha z chýrnej Indie, sa k vám takto prihováram: Hovorím k všetkým vrstvám tibetského ľudu. Vznešený Budha predpovedal, že vtelenia Avalókitéšvaru sa postarajú o dobrodenia Tibetu od dávnych náboženských kráľov až do dnešného dňa ako vládcovia Tibetu...“

Prvý raz takýto titul potvrdil roku 1578 mongolský vládár Altan-chán vtedajšiemu tretiemu dalajlámovi.

V Lhase už dávno nesídlil dalajláma, hlava národa a štátu – od roku 1959 žije v emigrácii. Nie sú tam ani insígnie, chváli sa nimi Čína a Taiwan, cennosti z kláštorov rozpredali v Indii a po svete... Tibet prišiel aj o svoje historické pečate, ktoré patria – podobne ako v Číne a iných krajinách – k významným insígniám.

Roku 1908 dalajlámovi odovzdali v paláci Potala novú pečať s vyrytým textom:

„Podľa Budhovej predpovede je dalajláma udržiavateľom budhistickej viery na zemskom povrchu.“

Cipön Wangčhug Dedän Žagabpa, významný tibetský diplomat a autor často prekladaných *Dejín Tibetu*, k tomu poznamenal:

„Tento pečati sa prikladal veľký význam, lebo symbolizovala tibetskú nezávislosť a bola aj prejavom vzdoru proti zasahovaniu zo strany Mandžuoov a Číňanov. Aktuálnym potvrdením tohto vzdoru bolo, že mu Tibeťania odovzdávali pečať práve v čase, keď na Lhasu pochodovala silná čínska armáda...“

Keď roku 1913 dalajláma podpísal v paláci Potala vyhlásenie o tibetskej nezávislosti, dokument o tom neobsahuje jeho meno ani iné údaje. Text sa končí pečatou, čo svedčí o maximálnej miere jej dôveryhodnosti.

Tändzin Gjamccho, súčasný – 14. – dalajláma, sa narodil v chudobnej tibetskej rodine ako piate zo šestnástich detí. Tibeťania ho pokladajú za prevteleného predchádzajúceho dalajlámu, ktorý zomrel roku 1933, dva roky pred jeho narodením. Keď mal Tändzin Gjamccho dva roky, našla ho skupina mníchov...

Jeffrey Hopkins, profesor tibetológie na Virgínskej univerzite, napísal, že ho vyhladali „na základe prorociev, vízií, výnimočných udalostí a testov a určili za reinkarnáciu 13. dalajlámu, čo uznala aj vláda v Lhase“...

V máji 1951 Číňania pod hrubým nátlakom nútili tibetskú delegáciu v Pekingu podpísať *Sedemnástbodovú zmluvu*. Členovia delegácie sa bránili, že nemajú so sebou dalajlámovu pečať, a tak komunisti opečiatkovali dokument falošnou pečaťou...

Zločin v kláštore Leithang

V rokoch 1913 – 1951 splňal Tibet všetky atribúty štátnej zvrchovanosti. Na jeho čele stál dalajláma, najvyššia duchovná autorita, v hlavnom meste Lhase pracovala vláda i národné zhromaždenie, Tibet mal vlastnú menu, štátnu mincovňu, regulárnu armádu...

V októbri 1949 zvíťazil v Číne komunistický režim a ten si hneď začal uplatňovať nárok na „neoddeliteľnú“ časť svojho územia – Tibet.

Dňa 7. novembra dostala OSN naliehavú depešu:

„Ozbrojená invázia do Tibetu s cieľom začleniť ho do komunistickej Číny fyzickou silou je jasným prípadom agresie. Kým budú Tibeťania násilím nútení stať sa proti svojej vôli a bez svojho súhlasu súčasťou Číny, bude terajšia invázia do Tibetu tým najhrubším príkladom znásilnenia slabého silnejším. Obraciam sa preto Vaším prostredníctvom na všetky národy sveta, aby zakročili v náš prospech a čínsku agresiu zastavili.“

Na jar 1950 vyslala pekinská vláda do Tibetu vojsko, aby „ochránilo jednotu Číny“, čo sa mu po mnohých bojoch roku 1951 podarilo, a to „mierovou cestou“ – ako uvádzajú oficiálne čínske pramene. Vtedy komunistická Čína „definitívne odstránila v Tibete feudalizmus a vplyv imperializmu“...

Dňa 23. mája 1951 si Peking vynútil *Sedemnástbodovú zmluvu*, v ktorej sa zaručil, že v Tibete sa nebude meniť súčasný politický systém, súčasný status, funkcie a právomoci dalajlámove, náboženské vyznanie a zvyky, že obyčaje tibetského ľudu budú rešpektované a lámaistické kláštory chránené. Ústredné úrady nebudú zasahovať do kláštorných príjmov. Tibetský jazyk, písomníctvo a školstvo sa budú postupne rozvíjať... Tibetské poľnohospodárstvo, dobytkárstvo, výroba a obchod sa budú krok za krokom rozvíjať a životná úroveň sa bude postupne zvyšovať...

V otázkach týkajúcich sa reforiem v Tibete ústredné úrady nepoužijú nátlak. Miestna tibetská vláda bude uskutočňovať reformy dobrovoľne, ak vznesie požiadavku ľud, bude sa táto otázka riešiť na poradách s vedúcimi tibetský-

mi činiteľmi. Náklady spojené s vydržiavaním vojenského a administratívneho výboru, velenia vojenského okruhu a jednotiek ľudovej oslobodzovacej armády v Tibete bude hradiť ústredná ľudová vláda...“

Peking čoskoro zmenil zmluvu na bezcenný zdraž papiera.

V tom istom roku vypukol v Tibete prvý hladomor, Tibetánov „vyjedli“ okupantské vojská. Číňania začali osídľovať Tibet, zaberali pôdu...

Nasledovali ďalšie zločiny.

V kláštore Dagmar vyše tisíc mníchov nahnali na nádvorie a tam na nich spustili guľometnú paľbu. Nešťastných obyvateľov Tibetu zabíjali aj československé guľomety Zb vzor 26, brnianska Zbrojovka ich Číne dodala 30 000... Kláštory vykradli, zbúrali, zbombardovali prúdovými lietadlami sovietskej výroby. V niektorých nútili mníchov súložiť s mníškami.

V dedine Patung Angha zaživa upálili dvadsaťpäť obyvateľov, v obci Jeba rovnakému počtu vybili oči klincami, lebo nechceli dať deti do čínskych škôl.

Jeden z mnohých zločinov komunistickej Číny v Tibete sa odohral v kláštore Leithang, ktorý dal v rokoch 1543 – 1588 postaviť vo výške 4 100 m nad morom (čo je o 400 m vyššie ako Lhasa) 3. dalajláma.

„Komunistické jednotky obliehali Tibetánov neúspešne nekonečných 64 dní,“ napísal Jan Marek. „Potom dostali obliehaní výhražnú ponuku: Ak sa mnísi a dedičania vzdajú, socialistické reformy sa odložia do ďalšej päťročnice, v opačnom prípade bude kláštor zbombardovaný. Keďže obrancovia kláštora nepoznali lietadlá a bomby, návrh odmietli. Na ich šok a hrôzu potom na kláštor zaútočili tri prúdové bombardéry sovietskej výroby Il-28... V čase útoku bolo v kláštore asi 6 000 ľudí, z nich vyše 4 000 mužov, žien a detí zahynulo. Ďalšie tisíce ľudí zo širokého okolia zatkli a popravili. Pozabijali aj neškodných pustovníkov v horách. Číňania brutálne a verejne vraždili opátov kláštorov, ďalších mníchov pochovávali zaživa alebo ich nechávali zomrieť od hladu...“

Roku 1950 mal Tibet asi šesť miliónov obyvateľov, dnes ich nie sú ani dva milióny...

Tibetania zomierali po tisícoch. Niektorí vyšli do bojov s posvätnými artefaktmi z kláštorov. Neochránili ich...

V noci na 17. marca 1959 dalajláma tajne so svojimi blízkymi opustil palác v Lhase a zmizol v zasnežených horách. Mal vtedy dvadsaťštyri rokov.

O dva dni čínski komunisti začali ostreľovať strategické miesta v Lhase, vzápätí nasledoval útok tankov a pechoty. Na svoj krvavý účet si pripísali ďalších 12 000 mŕtvych Tibetánov.

Až vtedy sa dozvedeli, že dalajláma zmizol. Peking vydal rozkaz chytiť ho. Usúdili, že ušiel do Indie, preto predpokladané trasy monitorovali lietadlami s pripravenými parašutistami. Zmiznutiu najvyššieho predstaviteľa Tibetu venovala svetová tlač veľkú pozornosť.

Dňa 25. marca sa stretli dvaja tibetskí parašutisti z USA s dalajlámovou skupinou. Hneď o tom poslali zašifrovanú správu do Washingtonu.

Čína rozšírila, že ho uniesli, a neskôr ho označila za zločinca. Jeho zástupcu, ktorý roky spolupracoval s Pekingom, no nakoniec začal kritizovať niektoré zločiny okupantov, zatkli a odsúdili na desaťročné väzenie.

Za dalajlámom ušli do Indie desaťtisíce Tibeťanov.

V marci 1960 Švajčiarsko prijalo na trvalý pobyt tisíc utečencov z Tibetu, ktorí tam začali budovať jednu z exilových komunít mimo Indie. Aj v tomto prípade sa potvrdilo tibetské príslovie: *Slová sú bubliny, činy sú zrnká zlata.*

Čínske médiá, knihy, učebnice a encyklopédie uvádzajú, že dalajláma bolo pomenovanie niekdajšieho hlavného predstaviteľa Tibetu do roku 1951... Dalajláma však žije a pracuje pre svoj národ, pozná ho celý svet. Roku 1989 získal Nobelovu cenu za mier. Najmä vďaka nemu Valné zhromaždenie OSN schválilo roku 1965 tretiu rezolúciu, žiadajúcu „*skončenie všetkých praktík porušujúcich ľudské práva tibetského ľudu a jeho základné slobody, ktoré odjakživa požíval*“...

Generál si otvoril v Indii obchod s ukradnutými predmetmi

Pomoc tibetskému ľudu v boji proti dobyvateľom z Číny poskytla americká vláda. Od októbra 1957 do marca 1961 vysadili v Tibete 49 tibetských parašutistov. Prežilo len dvanásť, dvaja z nich v čínskom väzení.

Vojenským veliteľom tibetského odboja bol generál Gombo Tashi. Ťažko zraneného ho previezli do Kalkaty v Indii, začiatkom roku 1963 od pása dolu ochrnul. V Londýne mu z tela vybrali desať črepín. Zomrel 27. septembra 1964. Za jeho rakvou kráčali tisíce Tibeťanov žijúcich v indickej emigrácii. Pohrebný sprievod bol dlhý takmer osem kilometrov...

Našli sa však aj kolaboranti.

Despotický generál Baba Yeshi, bývalý mních, zástupca Gomba Tashiho, sa zapísal do dejín svojho národa ako zlodej umeleckých a historických predmetov z kláštorov. V indickom meste Káthmandu si otvoril obchod s nimi.

Nič mu nebolo sväté. Pomáhal nivočiť domovinu a pritom sa obohacoval...

Najväčším tibetským kolabrantom bol Ngapo Ngawang Jigme, nemanželský syn mnišky. Vehementne bojoval proti „*kontrarevolúcii a imperialistickému sprisahaniu v Tibete*“. Skupinka Tibeťanov sa rozhodla zlikvidovať ho, no vysoký šéf CIA Roger E. McCarthy, ktorý priletel do Indie v auguste 1959, ich od toho odhovoril a zameral ich úsilie na ďalší výcvik Tibeťanov v USA.

Zradca tibetského národa Jigme zomrel 23. decembra 2009 v Pekingu v hodnosti čínskeho generála. Do sto rokov mu chýbalo štyridsať dní...

Zdecimovaný Tibet, od roku 1965 autonómna oblasť, je obžalobou komunistickej Číny.

Roku 1982 vyhlásil slávny ruský spisovateľ a kritik Sovietskeho zväzu Alexander Solženicyn na adresu Pekingu:

„Správanie čínskych komunistov v Tibete je brutálnejšie a neľudskejšie než postup akéhokoľvek iného komunistického režimu kdekoľvek na svete.“

V Lhase roku 2001 pri príležitosti 50. výročia „oslobodenia“ Tibetu odhalili čínski komunisti obrovský pamätník...

Tibet je boľavou ranou na tele demokratického sveta aj v 21. storočí.

*Z pripravovaného rukopisu Osudy korunovačných klenotov
a šperkov panovníkov vo víre dejín*